

concretar «voz usada en Extremadura», ensenya l'al·lusió a la famosa *Vera* de Plasència, comarca de la vall del riu Tiétar.

Això és ben a prop dels límits portuguesos; ara bé, allà sí que el port. i gall. *beira* és un mot essencial de la llengua, i freqüentíssim en totes les èpoques. Ja en les *Cantigas* d'Alfonso el Sabio: «o demo acharon / --- na ribeira / d'un riu que per y corre / --- braadando --- nunca eu vos fiz torto: / sabe-o tod'esta *beira*» (213.20); i és una forma documentada allà des de 1228: «Ego --- tenens *Beiram* et Bayan ---» = *Baião* en el *Mínho*, i *beira* ja podria ser la vasta regió anomenada així entorn del Douro, *A Beira* per excel·lència, si no és la d'algun altre riu de més al Nord: car es troben moltes més dades iguals, en docs. del S. XIII; o, amb desinències diferents, des de 989 (qui sap si ens podem deixar induir per un NL *Berial* de 1258).

Àrea que no es limita al domini gall.-portuguès; car n'hi ha bastant en parlars asturians i lleonesos; també algunes cites en descobridors d'Amèrica i d'Àfrica (1492, 1627), si bé és cert que són textos claferts de portuguesisme i galleguisme; d'altra banda s'ha escrit bastant a la *vera mia*, a *su vera*, per 'a prop' etc., si bé això ho trobem sobretot en gent andalusa, o andalusada, o d'altre deix regional. En tot cas *vera del monte*, *vera del dicho río*, *vera del muro* quedaren documentats en els «asientos» i repartiments al llarg de la costa marítima granadina, Sierra de Ronda, valls de Comares, Àlora i Càrtama, en els anys 1491 i 1494 (cites en la nota 1 d'aquell article). Fins i tot ens diuen Borao, i el sogorbi Torres Fornés, que «vera: orilla» és aragonès; en el sentit semàntic notem que a Novelda no usen per a 'partida' ni *vereda* ni *partida* ni *veral*, però en diuen *una orellá* (1963).

En l'article VERA del DCEC/DECH vaig deixar ben assentat que són impossibles els intents etimològics, que s'han fet per deduir això de RIPA (port. *ribeira*, ben rarament pron. *rebeira*) i ll. ÒRA (ni que sigui forçant el sentit d'una combinació *ab ora* 'des de la costa, o la vora'). En canvi donen una pista raonable els altres NLL del domini castellà coincidents amb la *Vera* de Plasència: alguns, documentats des d'antic: *Vera* d'Almeria documentat *Baria/Varia/Bare(ia)* en inscripcions romanes, un *Vareia* antic prop del Moncayo, que fou després *Bera* (1179); i *Veruela* no lluny d'allà (doc. 1173, 1179, 1245). La conjectura d'un cèltic *BARIA parent del fr. antic *barge* (avui *berge*) i del ky. *bargod* «ora, frimbria», que vaig esforçar-me per estantolar en aquell article, no va quedar establerta en ferm. Les moltes obscuritats, però, i bases balderes, que hi quedaven, potser s'aclariran un dia girant el reflector cap algun altre llenguatge indoeuropeu, paracèltic (sorotàptic?)

Resten força marges trontollants, però no es pot negar que un derivat BARI-ALE resta concebible a base d'això, encara que no ens pugem fer forts en aquell antic NL portuguès *Barial*; i potser menys encara, en la *vera* del doc. vendrellenc de 1173: absolutament isolat com resta aquest, i impossible d'identificar (evidentment res a veure amb els noms *Selma* i *Salmella*

d'aquella zona).

Encara una tercera pista. En *Top. Hesp.* (304-5) cridava l'atenció sobre el problema bascològic que crea el nom del *Veral*, el riu d'Ansò, afluent de l'Aragón (Kuhn, *RLiR* XI, 189), que més que nom de riu sembla haver estat primer el nom de la vall: el filòleg suletí Oihenart, en el S. XVII, assegurà que el nom basc d'Ansò era *Berari*. *Veral*, *Beral*, *Berale*, figuren com a noms propis d'aquella terra en docs. de 1319 i 1304 que allí cito; i, en un de princ. S. XI, l'actual «pardina de Braslavilla», a la part baixa d'aquella vall, és *Verallavilla*, i després *Beravilla* en un doc. de 1090; ço que ens duu a creure que *Braslavilla* resulti de canvi fonètic de *Berari-villa* 'vila del Berari', compost amb sintaxi euskèrica. Essent Oihenart, filòleg basc seriós, i essent ell de la Sule, que prolonga la vall d'Ansò, les dades que vénen d'ell mereixen aquí tanta més confiança.

Vet aquí base suficient per fer-nos pensar a connectar en els diversos dialectes bascos. Suposar que arribés fins a Ribagorça, no era pas sense raó puix que hi ha *Belarra* (amb article basc -a) a Gésera, SE. de Jaca, documentat en escriptures de 1054 i 1136; i en fi, ja més ençà de la frontera de la nostra llengua hi ha dos grans verals anomenats *Belarta* (amb -ta, altre sufix basc), separats l'un de l'altre per 20 km. de grans muntanyes, i tots dos impressionants per vastos i ufanosos pasturatges: el Pla de *Belarta* aigües amunt de Benasc, i un altre en terme de Betesa, que ja consta, en la mateixa forma, en un diploma carolingi de 964. Tot això ara ho he desenrotllat més en l'article VEDRE, que en prolonga l'àrea a l'E., fins prop de Cerdanya. Des de 'herbassar, pasturatge' s'hauria pogut arribar a través de 'partida pastoral' al sentit més ampli de 'veral de qualsevol terreny'?

Una esclatxa de llum? Per si fos poc lluyenteig, de la banda basca: a l'*Anuario del Seminario Urquijo*, I, 115, consta un *ainguru beirale* «ángel custodio». I jo li preguntava a Mitxelena en carta de 1967 (per desgràcia no hi contestà) si aquest ANGELUS (> bc. *ainguru*) podia ser un *angelus a latere* 'contigu, inseparable', tenint en compte no sols el cat. *veral*, sinó també un bc. *velar* «frente» (*ibid.*, p. 176) i un *berbalde* «aparte, a un lado» (p. 117).

En conclusió hi ha tres pistes etimològiques serioses dins les tenebres pre-romanes. La darrera em sembla decididament aventurada en tots sentits, i massa vaga semànticament, per prometre-me'n gaire. En les altres dues hi ha més agafadors. I jo m'inclinaria, mentre no es trobi res més, per les múltiples i coincidents versemblances que hem constatat a la primera.

DERIV.: +*Veralada* a l'alt Lluçanès: «La Solana de Cogullès és tota una *beraláde*» Lluçà-Sta. Eulàlia (1964).¹

¹ *Vara* fou certa jurisdicció a l'Horta de València, afores de la ciutat: l'ermita de St. Miquel de Soternes era «de la vara de Quart» «front a la creu de Mislata» (MGadea, *T. del Xè* II, 134): no en sé més notícies, i la semblança amb *veral* i *veredal* resta ben vaga. Més aviat pensem en algun ús translàtic